

04. September 2026

Geschiedenis van de stad

De stad Bocholt rouwt om Josef Niebur: pionier van de lokale herdenkingscultuur is overleden

Verlies van een jarenlange medewerker aan het herdenkingswerk // Auteur van baanbrekende werken over de joodse stadsgeschiedenis // Bepalende inzet voor herdenkingsplaatsen, struikelsteen en educatieve projecten

De stad Bocholt rouwt om Josef Niebur, de jarenlange heemkundige en vrijwillige historicus die gedurende vele decennia een doorslaggevende invloed heeft gehad op de lokale herinneringscultuur. Het stadsbestuur kijkt met groot respect terug op zijn omvangrijke levenswerk. Met zijn nauwgezette historische onderzoek legt Josef Niebur een blijvende basis voor de herdenking van de slachtoffers van het nationaalsocialisme in Bocholt.

Met Josef Niebur verliest de stad Bocholt een betrouwbare en zeer gewaardeerde partner in het gemeentelijk cultuur- en onderwijsbeleid. "Het nieuws over het overlijden van Josef Niebur vervult ons met diepe droefheid. Hij heeft decennialang vorm gegeven aan de herdenkingscultuur in Bocholt en de slachtoffers van het nationaalsocialisme hun waardigheid en hun plaats in onze stadsgeschiedenis teruggegeven", aldus Björn Volmering, wethouder voor Cultuur en eerste wethouder. "Wij buigen voor het levenswerk van een burger die zich altijd met een groot verantwoordelijkheidsgevoel heeft ingezet tegen het vergeten."

De aanleiding voor Nieburs decennialange inzet waren de aanslag op de Israëliische Olympische ploeg in München in 1972 en berichten over de verwoesting van de synagoge in Bocholt. Vanaf de jaren tachtig legde hij zich intensief toe op het systematisch onderzoek naar de Holocaust en de nazimisdaden ter plaatse. Zijn onderzoek bracht hem onder andere naar het Bundesarchiv, het archief van het Zentrum Judaicum, de Arolsen Archives en meerdere malen naar Israël, naar het herdenkingscentrum Yad Vashem. In het stadsarchief van Bocholt bestudeerde hij maandenlang gerechtelijke en administratieve dossiers en voerde hij talloze gesprekken met ooggetuigen en met nakomelingen van joodse families.

Uit dit gedegen basiswerk zijn publicaties voortgekomen die vandaag de dag gelden als onmisbare werken over de stadsgeschiedenis. Na de in 1988 gepresenteerde documentatie "Joden in Bocholt" verscheen in 2013 het bijna 500 pagina's tellende "Boek der Herinnering - Joden in Bocholt 1937-1945", dat via 183 biografieën de namen en verhalen van de slachtoffers weergeeft. Met de in 2018 uitgegeven handleiding "Onbekend verhuisd (emigreerd)" stelde hij bovendien didactisch materiaal voor het schoolonderwijs ter beschikking. Deze publicaties werden aangevuld met meer dan dertig vakartikelen in het tijdschrift "Unser Bocholt", waarin hij ook biografieën van verzetsstrijders, het lot van slachtoffers van de nationaalsocialistische moorden en de geschiedenis van het Stadtwaldlager behandelde.

Zijn maatschappelijke inzet drukt tot op de dag van vandaag een blijvende stempel op de openbare ruimte van de stad. Eerst in de Duits-Nederlands-Israëliische Vereniging en later in de werkgroep Synagogenlandschaften zette Niebur zich volhardend in voor de herdenking. Hij nam het initiatief tot het vernoemen van straten naar slachtoffers van het regime en speelde een doorslaggevende rol bij de herinrichting van het synagogegegedenkteken voor het "Haus des Handwerks" in 2005. Op basis van zijn historische onderzoeken zijn bovendien tot nu toe 49 struikelsteenjes in het stadsgebied geplaatst. Ook gaf hij de doorslaggevende impuls voor de in 2014 voltooide renovatie van het gedenkteken voor het voormalige Stadtwaldlager, inclusief de nieuw ontworpen informatieborden.

Een centraal streven bleef voor hem altijd het rechtstreeks overbrengen van deze kennis aan volgende generaties. Niebur ontwikkelde en cureerde talrijke

tentoonstellingen, hield lezingen en bedacht honderden stadswandelingen langs de struikelsteen voor de volksuniversiteit, schoolklassen en maatschappelijke groepen. Wanneer familieleden van voormalige joodse inwoners van Bocholt uit het buitenland op bezoek kwamen, stond hij het stadsbestuur bij als deskundige en inlevende begeleider.

Voor zijn uitmuntende inzet ontving Josef Niebur in 1995 de zilveren stadsmedaille van de stad Bocholt. Daarnaast werd hij onderscheiden met het Bundesverdienstkreuz am Bande en in 2015 met de erespeld van de Duits-Israëliische Vereniging. De stad Bocholt zal Josef Niebur in dankbare herinnering houden en zijn nalatenschap voortzetten als een blijvende opdracht voor een levendige herdenkingscultuur.

© Stadt Bocholt

Josef Niebur tijdens een bijeenkomst met de nakomelingen van Ursula Friede Bamberger in Bocholt op 10 maart 2023 op de voormalige locatie van de textielfabriek "D. Friede - Mechanische katoenweverij, patentruwerei, afwerkingsbedrijf" aan de Mühlenweg.

© Stadt Bocholt

Zonder de deskundigheid en medewerking van Josef Niebur zouden de struikelsteenjes sinds 2007 waarschijnlijk niet zijn geplaatst. Inmiddels herdenken 49 stenen de slachtoffers van het nationaalsocialisme in Bocholt.